

Mary Schoon

Belofte aan een moeder

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

1

Enkel wat buren, nichten en neven en meneer pastoor zitten na afloop van de begrafenis in de woonkeuken van de boerderij en praten wat na. Zo vaak maak je niet mee dat een boerin van zo'n grote hoeve overlijdt. Dan is het altijd goed eten en drinken. Dan komen er schalen met luxe broodjes, dik belegd met vette kaas en zelf gerookte ham op tafel. Stevige borrels en glaasjes vol dure rookwaren. Maar de borrels waar iedereen zo stiekem naar smacht blijven uit en de sigaren zijn van een goedkoop merk. Mijntje hield niet van geld uitgeven. De jongens Schaap roken enkel hun pijpje, en drinkers zijn het al helemaal niet. Er was ook geen drank toen hun vader twintig jaar geleden werd begraven, dus waarom nu dan wel?

Drank was moeder een gruwel. Met de jaarlijkse kermis maakte Mijntje een uitzondering en haalde ze een halfje citroenbrandewijn in huis. Met veel vertoon schonk ze haar jongens dan een borrel in. Maar dat was meer berekenend dan gul. Zo belette ze hen de gang naar het café, hielden ze mooi hun centjes in de zak en konden ze ook niet tegen een meid aanlopen.

De dikke rook hangt als een vette walm om de lamp en er staan nog twee sigaren in het glas. De laatste gasten nemen mompelend afscheid. Vermoeid en versuft blijven Teun, Piet en Wout bij de tafel achter. Onwennig schuiven ze op hun stoel. Ze hebben elkaar niks te zeggen, het was altijd moeder die aan één stuk door ratelde. Niet dat ze daar altijd naar luisterden, meestal ging het hun ene oor in en het andere uit, maar er werd gepraat, en dat was toch wel prettig. Ze hebben het nooit begrepen, moeder kwam zelden het erf af, en toch wist ze alles. De wind brengt het aan, zei ze dan met een geheimzinnig lachje.

In de keuken stommelt Arie bij het aanrecht. Onhandig droogt hij moeders kostbare chinees porseleinen kopjes af, die voorlopig de glazenkast niet meer uit zullen komen. Ze moesten ze wel gebruiken, want het doordeweekse goed zag er niet meer uit. Niks is passend, oren ontbreken en alles is met bruine barsten doorgroefd. Vreemd dat je daar dan opeens erg in hebt.

Langzaam valt de schemer in. De wind wakert aan en dikke, grauwe wolken jagen onheilspellend door de lucht. Teun kijkt met een somber gezicht naar buiten. 'Er is storm op komst.'

‘Begin maart, wat wil je?’ zegt Wout.

‘Het is nog te nat en te koud om te zaaien,’ zegt Arie. ‘Beter om nog maar een week te wachten.’

De anderen knikken. De kamerklok tikt de minuten weg.

‘Daar zitten we dan,’ zegt Piet, en hij kijkt de kring rond.

‘Moeder kan tevreden wezen,’ vindt Teun, ‘we hebben knap werk geleverd.’

Ze brommen instemmend. Piet komt kreunend overeind. ‘We moesten maar gaan melken. Moeder zou zich in haar graf omdraaien als ze wist dat we hier zaten te niksen.’

Braaf sjokken Teun en Wout achter hem aan naar boven om zich weer in hun oude kloffie te hijsen. Op de koestal stappen ze in hun besmeurde overalls en klossen op hun klompen naar de stal waar de koeien met volle uiers wachten. Arie heeft inmiddels de boel aan kant. Hij veegt zijn altijd lopende neus nog even af aan de theedoek en hangt deze dan aan het haakje. Met een schuin oog kijkt hij naar de lucht. Het is droog, hij kan nog best een paar uur baggeren voor het helemaal donker is.

De maan glanst vol aan de met sterren bespikkelde hemel wanneer ze de laatste overgebleven broodjes met lange tanden naar binnen werken. Vermoeid stapelen ze de vuile boel op het aanrecht en kruipen weer bij elkaar om de tafel.

‘Verdorie, ik ben zomaar kouwelijk,’ rilt Wout.

‘Komt door de spanningen,’ weet Piet. ‘Dat is de pest voor een mens.’

‘Zullen we de kachel aansteken?’ oppert Wout.

Geschrokken kijkt Piet op. ‘Na 1 maart mocht de kachel niet meer aan van moeder. Ik weet trouwens niet eens of er nog kolen in het hok liggen.’

Bedremmeld kijkt Wout zijn broer aan, maar hij legt zich erbij neer.

En weer is het stil.

Teun begint opeens te grinniken. ‘Horen jullie eens, daar schiet me opeens iets leuks te binnen. Zullen we een radio kopen? Dan hebben we ’s avonds wat om naar te luisteren.’

Geschrokken kijkt Arie op. ‘Een radio! Hoe krijg je het in je malle hoofd! Moeder ziet je aankomen.’

‘Moeder ziet niks meer, we motten het nou

zelf doen,' bromt Teun. Allemaal kijken ze kwaad zijn kant op. Teun schuift zijn stoel naar achteren en staat met een zucht op. 'Denken jullie er maar eens over. De avonden zijn lang als we elkaar niks te vertellen hebben. Welterusten, ik ga plat.'

De broers mompelen iets onverstaanbaars terug en weer valt er een loodzware stilte.

'Moeder was een heilige,' zegt Piet. 'Die is regelrecht naar de hemel gegaan.'

De anderen knikken. Arie bladert verveeld door de krant die ze delen met de burens. Wout trekt zuigend aan zijn pijp en Piet staart met weemoed door het raam naar buiten.

Voor negenen zoeken ze alle vier de beddenkoets op, maar bij geen van hen wil de slaap komen. Ze piekeren en vragen zich af hoe het nu verder moet zonder moeder, de spil van het gezin.

Het lijkt ze onmogelijk.

Vier weken later zijn de akkers ingezaaid en heeft Teun eindelijk tijd om naar de wekelijkse markt te gaan. Dirk Splunter, de veehandelaar, heeft een koe bij hen opgehaald die toch weinig melk meer gaf, en Teun vond het leuk om te kijken wat het

beest nog zou opleveren. Vrolijk komt hij laat in de middag terug, met een radio onder zijn arm.

De broers zien hem aankomen, en met bedenkelijke gezichten sjokken ze achter Teun aan naar binnen. Met hun handen diep in de broekzakken kijken ze toe hoe Teun het ding op het dressoir zet, de stekker in het stopcontact steekt, aan de knoppen draait en een zender zoekt. Na wat verontrustend geruis en geknetter klinkt er dan toch een vrolijk muziekje door de kamer. Triomfantelijk recht Teun zijn rug en kijkt zijn broers aan.

De stroeve gezichten ontspannen en verbaasd luisteren ze naar het kleine kastje dat zo veel geluid produceert. Nog even blijven ze luisteren, dan taaien ze zwijgend af naar de keuken, waar Arie de pan met aardappelen van het fornuis haalt, in de gootsteen afgiet en de wortelen en uien erdoorheen stampst.

‘We kunnen,’ zegt hij.

Zwijgend schuiven ze aan en scheppen ze op. Met trage bewegingen prakken ze het spekvat waarin de kanen rijkelijk drijven door de hutspot en beginnen de hap gestaag naar binnen te werken. Een tijdlang wordt er niets gezegd. Door het getik van de vorken heen luisteren ze naar

de muziek die door de openstaande kamerdeur komt.

‘Wanneer ben je van plan om onze kleren te wassen, Arie?’ vraagt Piet tussen twee happen door. ‘Ik heb geen schone onderbroek meer in de kast liggen.’

Fel kijkt Arie op en loopt dan rood aan. ‘Ik ben geen wijf!’ snauwt hij. ‘Ieder wast zijn eigen zootje. Het is al mooi genoeg dat ik alle dagen kook.’

‘Mij best,’ grauwet Piet. ‘Dan zwieper ik ze morgen wel door de sloot.’

Dat is Arie toch te gortig. Nijdig schraapt hij zijn bord uit en zegt: ‘Nou, goed dan. Ik zal vanavond een wasketel sop op het petroleumstel zetten en wie vuil goed heeft, mietert het daar maar in.’

Teun knikt tevreden. ‘Als dat een paar uur weekt, is het vanzelf schoon.’

‘Niks gaat vanzelf, enkel doodgaan,’ snauwt Arie. De grauwe sluier die de dood van hun moeder over hen bracht, maakt hem nog elke dag verdrietig. Nu pas merkt hij hoezeer hij haar mist, want er gaat geen uur voorbij dat hij niet aan haar denkt. Helemaal nu hij ook nog haar werk erbij op zich heeft genomen. Nu pas realiseert hij zich

dat moeders handen echt nooit stillagen. En hoe hij ook zijn best doet, aan alle kanten hoopt het werk zich op. Het huis vervuult, de bedden worden amper verschoond, je kunt door de ramen allang niet meer naar buiten kijken, overal is het even smerig en de stapel kapotte kleren groeit met de dag. Wie gaat dat allemaal doen? Hij komt er gewoonweg niet aan toe, en zijn broers malen er niet om, of ze vertikken het. In ieder geval heeft hij het gevoel dat hij overal alleen voorstaat. Hij heeft ook maar twee handen aan zijn lijf en in zijn dag zit niet meer dan vierentwintig uur. Hij legt zijn vork neer, schuift zijn bord van zich af, pakt de krant en bladert erdoorheen.

‘Wout, heb jij nog ergens een paar muizenklemmen liggen?’ vraagt Piet.

‘In de schuur, onderste plank rechts.’

‘Mooi, dan zet ik er straks een stuk of wat onder mijn bed. Ik kon vannacht niet slapen van het getrippel en geritsel.’

‘Zet dan gelijk een paar rattenvallen naast de sloot, die hangen aan een spijker erboven. Ik zag van de week zo’n joekel naar de overkant zwemmen en het schapenland op kruipen.’ Arie duidt de grootte van een hond aan.

‘Weet je zeker dat het een rat was?’ vraagt

Teun grinnikend. ‘Het zou me niks verbazen als je een bunzing hebt gezien.’

‘Het was een rat,’ zegt Arie nors. ‘Er mankeert niks aan mijn ogen, en bunzingen zwemmen niet.’

‘Zeg,’ begint Teun aarzelend, ‘ik heb de laatste weken lopen denken. En nou niet gelijk in de contramine, maar eerst luisteren, want ik heb een oplossing bedacht voor onze problemen.’

‘We hebben geen problemen,’ grauwt Arie.

‘Luister nou eerst maar,’ zegt Teun.

Verbaasd kijken de broers hem aan.

‘Ik denk dat we er allemaal bij gebaat zijn als we een huishoudster in dienst nemen.’

Het is een voltreffer. In de kerk had het niet stiller kunnen worden. De broers staren Teun aan alsof hij zojuist keihard heeft gevloekt. De woorden kaatsen tegen de muren en dalen neer op hun stugge koppen.

Langzaam loopt Arie purper aan, dan mokert zijn vuist op tafel zodat de borden ervan rinkelen. Hijgend komt hij overeind, buigt zich tot vlak voor Teun over en grauwt: ‘Farizeeër! Achterbakse onderkruiper! We hebben het moeder zo beloofd, en aan haar sterfbed nog wel. Geen vrouwen!’